

เมื่อโพสต์เป็นหมิ่นประมาท ยังผิด พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ มาตรา 14 (1) หรือไม่

โดย เอกสยาม ชัยศรี ที่ปรึกษากฎหมาย
บริษัท เอกสยาม แอนด์ पार्टเนอร์ส จำกัด

เนื้อหานี้เป็นข้อมูลกฎหมายทั่วไป ไม่ใช่ความเห็นทางกฎหมายเฉพาะกรณี การพิจารณาแต่ละเรื่องต้องอาศัยข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานของเรื่องนั้น ฉบับออนไลน์ที่ปรับปรุงล่าสุดอยู่ที่ <https://eksiamdefamationlaw.com/articles/supreme-court-2778-2561-defamation-computer-act.html>

คำตอบตรง

หากข้อเท็จจริงชุดเดียวกัน เป็น ความผิดฐาน หมิ่นประมาท ตามประมวลกฎหมายอาญา การกระทำนั้นไม่เป็นความผิดตาม พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ มาตรา 14 (1) ฉบับปัจจุบันเพียงเพราะเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์หรือ Facebook แต่ผู้กระต่ายอาจรับผิดฐานหมิ่นประมาทโดยการโฆษณาตามมาตรา 328 หรือฐานอื่นที่มีองค์ประกอบต่างกัน

นี่คือสาระสำคัญของ คำพิพากษา ศาลฎีกาที่ 2778/2561 ซึ่งช่วยแก้ความเข้าใจว่า “ข้อความเท็จอยู่ในคอมพิวเตอร์ ต้องฟ้อง พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ฯ พ่วงเสมอ” ความจริงแล้วกฎหมายที่แก้ไขในปี 2560 เขียนเส้นแบ่งไว้โดยตรงว่า มาตรา 14 (1) ต้องเป็นกรณี **อันมิใช่การกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท**¹

ข้อเท็จจริงของฎีกาที่ 2778/2561

คดีเริ่มจากการปราศรัยในที่ชุมนุมของกลุ่มการเมืองเมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2554 มีการกล่าวถ้อยคำที่ศาลรับฟังว่าเป็นการหมิ่นประมาทโจทก์ ต่อมาผู้ฟ้องคำปราศรัยมาถอดเป็นข้อความและเผยแพร่บนเว็บไซต์ manager.co.th²

ประเด็นในชั้นฎีกาสำหรับจำเลยที่ 2 อยู่ที่ความรับผิดของผู้มีสิทธิบริหารจัดการเว็บไซต์ จำเลยอ้างว่าบริษัทเจ้าของเดิมล้มละลายแล้ว สิทธิบริหารเว็บไซต์จึงสิ้นไป แต่ศาลเห็นว่าสัญญาให้สิทธิยังไม่สิ้นสุดเพียงเพราะผู้ให้สิทธิล้มละลาย และพฤติการณ์แสดงว่าจำเลยที่ 2 มีสิทธิเด็ดขาดในการบริหารเว็บไซต์ รวมถึงการดูแลเนื้อหาที่เผยแพร่

ศาลจึงวินิจฉัยว่าจำเลยที่ 2 มีความผิดฐานหมิ่นประมาทโดยการโฆษณาตามมาตรา 328 และลงโทษปรับ 60,000 บาท แต่ปัญหาต่อมาคือ การเผยแพร่เดียวกันยังเป็นมาตรา 14 (1) และ (5) ของ พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ด้วยหรือไม่²

จุดเปลี่ยนของคดี: กฎหมายใหม่มีผลระหว่างการพิจารณา

ขณะ เกิดเหตุ มาตรา 14 (1) ฉบับ เดิม กล่าวถึง การนำ ข้อมูล คอมพิวเตอร์ ปลอม หรือ เท็จ เข้าสู่ระบบ โดย ประการที่น่าจะเกิดความเสียหาย “แก่ผู้อื่นหรือประชาชน” ถ้อยคำกว้างเช่นนี้เคยถูกใช้กับข้อพิพาทเรื่อง ชื่อเสียงจำนวนมาก³

ต่อมา พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 แก้ไขมาตรา 14 (1) โดยเพิ่มองค์ประกอบสำคัญว่า

1. ต้องกระทำ “โดยทุจริต หรือโดยหลอกลวง”
2. ต้องเป็นข้อมูลบิดเบือน ปลอม หรือเท็จ
3. ต้องมีลักษณะน่าจะเกิดความเสียหายแก่ประชาชน และ
4. ต้องเป็นกรณี “อันมิใช่การกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา”¹

กฎหมายใหม่มีผลใช้บังคับระหว่างคดีอยู่ในศาลฎีกา ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 2 วรรคสอง บัญญัติว่า ถ้าตาม บทบัญญัติ ของ กฎหมาย ที่บัญญัติ ใน ภายหลัง การกระทำ เช่นนั้น ไม่ เป็น ความผิด ต่อไป ให้ ผู้ที่ ได้ กระทำ การ นั้น พ้น จากการ เป็น ผู้กระทำความผิด ศาลฎีกาจึงยกปัญหานี้ขึ้นวินิจฉัยได้แม้จำเลยจะไม่ได้ฎีกา ไว้โดยตรง เพราะเป็นปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย²

ศาลฎีกาวินิจฉัยอย่างไร

เมื่อการกระทำของจำเลยที่ 2 ฟังได้ว่าเป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทโดยการโฆษณาตามมาตรา 328 แล้วจึงขาดองค์ประกอบข้อที่กฎหมายใหม่กำหนดว่า ต้องมิใช่ความผิดฐานหมิ่นประมาท การกระทำเดียวกันจึงไม่เป็นมาตรา 14 (1)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2778/2561 (คำพิพากษาย่อ)

เมื่อคดีได้ความว่าการกระทำของจำเลยที่ 2 เป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทตาม ป.อ. มาตรา 328 การกระทำของจำเลยที่ 2 ย่อมไม่เป็น ความผิด ตาม พ.ร.บ.ว่าด้วย การ กระทำความผิด เกี่ยวกับ คอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550 มาตรา 14 (1) ที่บัญญัติในภายหลัง ตาม ป.อ. มาตรา 2 วรรคสอง²

และเมื่อข้อมูลต้นทางไม่เป็นข้อมูลตามมาตรา 14 (1) ความผิดฐานเผยแพร่หรือส่งต่อตามมาตรา 14 (5) ที่อาศัยข้อมูลต้นทางดังกล่าวก็ไม่เกิดขึ้นด้วย ศาลฎีกาจึงพิพากษาแก้ให้จำเลยที่ 2 รับผิดตามมาตรา 328 สถานเดียว²

ทฤษฎีที่อยู่เบื้องหลัง: ช่องทางไม่ใช่ฐานความผิด

ข้อผิดพลาดที่พบบ่อยคือเริ่มจากข้อเท็จจริงว่า “โพสต์ผ่านคอมพิวเตอร์” แล้วสรุปว่าต้องเป็นความผิดเกี่ยวกับ คอมพิวเตอร์ แต่กฎหมายอาญา จำแนก ความผิด ตาม ประโยชน์ ที่ กฎหมาย มุ่ง คุ้มครอง และ องค์ประกอบเฉพาะ ไม่ได้จำแนกตามอุปกรณ์ที่ใช้เพียงอย่างเดียว

- ความผิดฐานหมิ่นประมาทมุ่งคุ้มครองชื่อเสียงของบุคคล
- มาตรา 14 (1) มุ่งจัดการข้อมูลบิดเบือน ปลอม หรือเท็จที่ใช้โดยทุจริตหรือ หลอกลวง และ ก่อความเสียหายตามที่กฎหมายกำหนด
- มาตรา 16 มุ่งถึงภาพบุคคลที่สร้าง ตัดต่อ เดิม หรือ ดัดแปลง แล้ว มี ลักษณะ ทำให้ เสียชื่อเสียง หรือ อับอาย¹

Facebook จึงเป็น “ช่องทาง” ส่วนฐาน ความผิด ต้องหาใน “เนื้อหา เจตนา ผู้รับสาร และ ผลที่กฎหมาย คุ้มครอง”

เปรียบเทียบกฎหมายเดิมกับกฎหมายปัจจุบัน

ประเด็น	มาตรา 14 (1) เดิม	มาตรา 14 (1) ปัจจุบัน
เจตนาพิเศษ	ไม่เขียนคำว่าโดยทุจริตหรือโดยหลอกลวง	ต้องกระทำโดยทุจริตหรือโดยหลอกลวง
ผู้ได้รับความเสียหาย	ผู้อื่นหรือประชาชน	วรรคหนึ่งใช้คำว่าประชาชน; วรรคสองวางกรณีบุคคลใดบุคคลหนึ่งไว้ต่างหาก
ความสัมพันธ์กับหมิ่นประมาท	ไม่มีข้อความตัดออกโดยตรง	ระบุว่าต้องมิใช่การกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท
ผลในฎีกานี้	การกระทำอาจเข้าเกณฑ์เดิม	ตามกฎหมายที่บัญญัติภายหลัง การกระทำไม่เป็นความผิดตามมาตรา 14 (1) และ (5) (ป.อ. มาตรา 2 วรรคสอง)

การเปรียบเทียบนี้อธิบายว่าทำไม แนว คำพูด ทาง โทรทัศน์ หรือ บท ความเก่า บาง ชิ้น ที่ว่า “โพสต์ เท็จ ผิด พ.ร.บ.คอมฯ” อาจไม่ตรงกับตัวบทที่ใช้ในปัจจุบัน

ฎีกานี้ไม่ได้หมายความว่าอะไร

1. ไม่ได้หมายความว่าโพสต์หมิ่นประมาทไม่มีความผิด: จำเลยที่ 2 ในคดีนี้ยังถูกลงโทษตามมาตรา 328
2. ไม่ได้หมายความว่าความจริงทำให้พ้นผิดหมิ่นประมาทเสมอ: ต้องตรวจมาตรา 329 และ 330 แยกต่างหาก⁴
3. ไม่ได้ตัดมาตรา 16: หาก มี ภาพ สร้าง หรือ ตัดต่อ ของ บุคคล ต้อง ตรวจ องค์ประกอบมาตรา 16 โดยเฉพาะ
4. ไม่ได้ห้ามฟ้องกฎหมายหลายฐาน เมื่อ เป็น คนละ การกระทำ: ข้อความ หนึ่ง อาจ เป็น หมิ่นประมาท ขณะที่ภาพอีกชิ้นหรือกระบวนกรหลอกลวงอีกส่วนอาจครบกฎหมายอื่น

5. ไม่ได้ทำให้ผู้ดูแลเว็บไซต์รับผิดทุกโพสต์โดยอัตโนมัติ: ในคดีนี้ศาลอาศัยสัญญา สหิทธิบริหาร และพฤติการณ์เฉพาะเพื่อวินิจฉัยความรับผิดของจำเลยที่ 2

เปรียบเทียบกับฎีกาอีกสองคดี

ฎีกา	คำถามหลัก	หลักที่ได้
2778/2561	การกระทำเป็นหมิ่นประมาท อยู่แล้วหรือไม่	ถ้าใช่ การกระทำเดียวกันไม่เป็นมาตรา 14 (1)
5764/2562	มีเจตนาพิเศษโดยทุจริตหรือ หลอกลวงหรือไม่	ข้อมูลเท็จอย่างเดียวไม่พอ ⁵
2211/2566	ความเสียหายถึง “ประชาชน” ตามวรรคหนึ่งหรือไม่	กฎหมายไม่ได้กำหนดจำนวนผู้พบเห็น เมื่อมุ่งแสดงข้อมูลแก่ประชาชนใน ระบบที่บุคคลทั่วไปเข้าถึงได้ ผู้พบเห็นจริงรายเดียวยกยั้งครบรรคหนึ่ง ⁶

อ่านภาพรวมทั้งสามคดีได้ที่ หมิ่นประมาทกับ พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ต่างกันอย่างไร

ใช้หลักนี้กับโพสต์ Facebook อย่างไร

สมมติว่ามีคนโพสต์สาธารณะว่าเจ้าของร้าน “โกงลูกค้า” ทั้งที่ถูกกล่าวหายืนยันว่าไม่จริง การวิเคราะห์ที่ถูกต้องไม่ใช่ใส่มาตรา 328 และมาตรา 14 (1) ไปพร้อมกันทันที แต่ควรถามตามลำดับว่า

1. ข้อความหมายถึงบุคคลใดและบุคคลที่สามเข้าใจได้หรือไม่
2. เป็นการยืนยันข้อเท็จจริงหรือเป็นเพียงความเห็น/คำด่า
3. มีลักษณะน่าจะทำให้เสียชื่อเสียงหรือไม่
4. มีเหตุยกเว้นตามมาตรา 329 หรือพิสูจน์ความจริงตามมาตรา 330 ได้หรือไม่
5. มีการกระทำส่วนอื่นที่ต่างจากการหมิ่นประมาท เช่น สร้างเท็จปลอม หลอกโอนเงิน หรือใช้ภาพตัดต่อหรือไม่

หากมีเพียงการใส่ความทำลายชื่อเสียงผ่าน Facebook หลักคือหมิ่นประมาท ไม่ใช่มาตรา 14 (1) จากการกระทำเดียวกัน แต่ถ้ามีชุดการกระทำอื่น ต้องแยกองค์ประกอบของแต่ละฐานโดยไม่เหมารวม

เกี่ยวกับผู้วิเคราะห์

เอกสยาม ชัยศรี

นักกฎหมาย และ ที่ปรึกษา ด้าน คดี หมิ่นประมาท การสื่อสาร ออนไลน์ และ การปกป้อง ชื่อเสียง แห่ง Eksiam Defamation Law (บริษัท เอกสยาม แอนด์ पार्टเนอร์ส จำกัด) ทำงานทั้งฝั่งผู้เสียหายและฝั่งผู้ถูกกล่าวหา ตั้งแต่การตรวจสอบข้อความก่อนเผยแพร่ การรักษาพยานหลักฐานดิจิทัล ไปจนถึงการเจรจาและการดำเนินคดี: อ่าน ประวัติฉบับเต็ม

หากถูกโพสต์ใส่ความ หรือถูกฟ้อง พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์พ่วงมา ให้เราตรวจฐานความผิด

การเลือกฐานกฎหมายผิดตั้งแต่ต้นอาจทำให้เสียเวลา พลาดประเด็นพยานหลักฐาน หรือ ประเมินความเสี่ยงคลาดเคลื่อน หากท่านพบปัญหาลักษณะนี้ Eksiam Defamation Law ยินดีช่วยตรวจสอบข้อความ ภาพ บริบท ผู้รับสาร ข้อหา และพยานหลักฐานก่อนแจ้งความ ฟ้องคดี ให้การ หรือตอบโต้

บทความนี้เป็นความรู้ทั่วไป ไม่ใช่คำวินิจฉัยสำหรับข้อเท็จจริงเฉพาะคดี

คำถามที่พบบ่อย

โพสต์หมิ่นประมาทบน Facebook ผิดมาตรา 14 (1) ด้วยหรือไม่

ไม่ใช่จากการกระทำเดียวกันโดยอัตโนมัติ หากสาระครบความผิดฐานหมิ่นประมาท มาตรา 14 (1) ปัจจุบัน ตัดกรณีนั้นออกตามแนวฎีกาที่ 2778/2561

แจ้งความทั้งสองข้อหาได้หรือไม่

บุคคลอาจกล่าวหาหลายข้อหาได้ แต่ไม่ได้แปลว่าทุกข้อหาครบองค์ประกอบ หากมีการกระทำหลายส่วน ต้องแยกวิเคราะห์ หากมีเพียงข้อความหมิ่นประมาทเดียว การพ่วงมาตรา 14 (1) มีปัญหาตามฎีกานี้

ถ้าเป็นภาพตัดต่อที่ทำให้เสียชื่อเสียงละ

ต้องตรวจมาตรา 16 แยก เพราะเป็นฐานเฉพาะเกี่ยวกับภาพที่สร้าง ตัดต่อ เดิม หรือดัดแปลง และไม่ใช่อ้างอิง
สรุปเดียวกับมาตรา 14 (1)

ผู้ดูแลเพจหรือเว็บไซต์ต้องรับผิดชอบหรือไม่

ไม่เสมอ ต้องพิสูจน์บทบาท อำนาจควบคุม การรู้เห็น การอนุมัติหรือเผยแพร่ และองค์ประกอบของฐาน
ความผิดเป็นรายบุคคล

เชิงอรรถ

1. พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 มาตรา 8 และมาตรา 10 ซึ่งแก้ไขมาตรา 14 และมาตรา 16, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134 ตอนที่ 10 ก, 24 มกราคม 2560, หน้า 24-35, ราชกิจจานุเบกษา.
2. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2778/2561, ฐานข้อมูลคำพิพากษาศาลฎีกา.
3. พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 มาตรา 14 (1) ก่อนแก้ไข, ราชกิจจานุเบกษา.
4. ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 2 วรรคสอง, 326, 328, 329 และ 330; สำนักกฎหมายและวิชาการศาลยุติธรรม.
5. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5764/2562, ฐานข้อมูลคำพิพากษาศาลฎีกา.
6. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2211/2566; สำนักงานศาลยุติธรรม, ฎีกา InTrend Ep.159, COJ Channel.

